

PĚCHOTNÍ ROZHLEDY

ROČNÍK III.

Redaktor: Podplukovník Bohumil Boček.

ČÍSLO 4.

Majoři gšt. Václav Vlček a Václav Kropáček:

Jak a v čem by bylo možno zmechanisovat a zjednodušit výcvik?

(Pokračování.)

I. Výcvik jednotlivce.

Při výcviku jednotlivce má mechanisace nejširší pole působnosti, odůvodněné zkušenostmi z války. Jednotlivec-pěšák je oním posledním kolečkem, bojujícího armádního stroje. U něho se v podrobnostech řeší úkoly velkých jednotek, zvládnutí nepřítele, překonání obtíží terénu a počasí. Ve skutečnosti bojuje nejen s nepřítelem, nýbrž i přímo s jeho střelou (bez ohledu na ráži). Střela, letící těžce představitelnou rychlostí, stává se pro něho samostatným odpůrcem.

Dalším zákeřným nepřítelem je pud sebezachování, pud primitiva, nezušlechtěný novějšími názory o družnosti a sebeobětování, jenž dríme v každém jedinci a někdy, byť i jen přechodně, nabývá vrchu a nutí jednati proti všem rozumově odůvodněným pravidlům. Je tedy rozumné spočívat ve všem a výhradně na chladnou úvahu vojáka v předních sledech?

Nepřátelskou střelou bude voják ohrožen při většině svých úkonů v poli a jí se také bude vždy obávat. Proto jej musíme vyzbrojit ochrannými prostředky, odpovídajícími rychlosti střely. Žádné rozmyšlení, žádná úvaha, byť i jej zdržely jen o půl vteřiny, nýbrž rychlý výkon, schopný závodu se smrtící rychlostí střely.

Přesvědčovatí vojáky o oprávněnosti jednotlivých prostředků je málo účinné. Uvažme jen, jak těžko si může člověk průměrné inteligence představit rychlost letící střely, a nyní by měl ještě býti poučen o systému nepřátelského pozorování a o čase, potřebném dobrému střelci na přípravné úkony ke střelbě. Po dlouhém výkladu si voják zapamatuje pouhý závěr, jak se má pohybovat v palbě nebo hrozí-li nebezpečí palby. K témuž výsledku lze dojít daleko dříve prostým ukázkami výkonu, jeho opakováním cvičícími a pak důsledným požadováním přesného (a rychlého) výkonu.

Vzali jsme úmyslně za příklad jeden z nejzákladnějších úkonů, abychom vyložili nutnost zmechanisovati jednotlivce. Tomu, kdo by chtěl namítnouti, že mechanisace není tak oprávněna při jiných úkonech, připomínáme, že právě obava před nepřátelskou střelou a pud sebezachování budou mít na všechny úkony vliv do té míry, že budou značně na překážku chladnému uvažování jednotlivcovu. Tím opravňují mechanisaci všeho, co jen možno zmechanisovati.

A že uvedený příklad nebyl vzat jen tak namátkou, uzná každý, kdo pozoroval podrobnosti výkonů při cvičeních ve větších jednotkách, kdy se snadno ztrácí souvislost s tím, co bylo nacvičeno v malých jednotkách. Často lze pozorovat, že příprava k přiskoku, vyskočení a ulehnutí byly

přímo obřadem, rozvrženým na řadu vteřin. A ztráta času zůstala bez povšimnutí nejnižších velitelů, kteří jsou přece povinni kontrolovati výkon podřízených. Bylo by to možné, kdyby si v družstvech uvědomovali nebezpečí vyplývající z nepřátelské palby a pozorování? A poněvadž toto vědomí schází, je nutno čeliti přirozenému sklonu k pohodlnosti a žádanou úroveň výkonu nacvičiti a důsledně požadovati.

Opět musíme předejiti jednu námitku, která se dosti často lehkomyslně pronáší, že totiž voják se již naučí sebou „mrskati“, až přijde do skutečné palby. Ano, naučí se pohybovati v palbě tak, jako se naučili vojáci v minulé válce, avšak co krve stály tyto zkušenosti! Proč tedy nezačít s výcvikem tam, kde minulá válka skončila?

Došli jsme tedy k závěru, že voják musí mít své úkony důkladně nacvičený a vykonávati je mechanicky za všech okolností.

Požadavek mechanisace (potřeba času) a pak zkrácená služební doba nutí k revisi výcvikových metod. Dosavadní příručky doporučovaly převážně metodu nepřímou. O její účelnosti ve všech případech nebyli jistě přesvědčeni všichni cvičitelé ani za delší presenční služby. Učila sice usuzovati, ale měla značné nevýhody ve ztrátě času. Spotřebovala mnoho času, takže často nebylo možné zopakovati se všemi probranou látkou v týž den a bylo nutno se k ní vrátiti při příštím cvičení. Co voják sám v terénu nedělá, to si nezapamatuje. Mimoto vedle vojínů ctižádostivých, kteří se snažili převést každou novou úlohu co nejlépe, vyskytli se i neteční, nebo lépe říkajíc líní přemýšletí, kteří na daný úkol prostě reagovali nějakým úkonem a čekali, až je cvičitel opraví. Tím se ovšem ztrácí mnoho času zejména na začátku. Proto pro průměr, vyskytující se v rotách, je daleko účelnější postupovati metodou přímou, t. j. úkon ukázati nebo dát ukázati vycvičeným vojínem a pak opakovati se všemi cvičícími. Metoda nepřímá by se hodila spíše pro poddůstojnické školy nebo pro školy záložních důstojníků. Tyto školy mají však vychovávatí též cvičitele, a proto je nutno v nich postupovati metodou, které později budou používati u rot.

A nyní o vlastním programu výcviku. Protože máme v úmyslu zmechanisovati úkony pěšáka, musíme uvažovati zároveň o bojovém výcviku i o předcházejícím výcviku technickém, který nejvíce dopomáhá k zmechanisování. Při mechanisaci úkonů nabývá technický výcvik značně na významu. Nejenže bude předcházeti před bojovým výcvikem, nýbrž bude stále pokračovati souběžně s ním a bude odvozovati z něho úkony nacvičované v podrobnostech.

Technický výcvik má i další výhody pro účel námi stanovený, a to:

1. cvičí se většinou bez nepřítele, takže pozornost vojína není rozptýlena a on se může věnovati přesnému provádění nacvičovaného úkonu,
2. neklade tak velké požadavky na cvičitele, a proto lze výcvik více decentralisovati.

Technického výcviku se sice dnes nejvíce používá při výcviku jednotlivce, avšak jeho účel je poněkud úzce vymezen; většinou se zabývá jen obsluhou určité zbraně. Není naším úmyslem podrobiti kritice účelnost všech nyní prováděných cviků, o některých byly již rozsáhlé diskuse. K našemu účelu potřebujeme rozšíření programu technického výcviku. Musí být jednak usměrněn tak, aby hladce přešel ve výcvik bojový, jednak — a to bude jeho hlavním účelem — musí vojáka zmechanisovati

ve všech případech, kdy je nutno rychle jednati tak, aby voják dotčený úkon ani nedovedl provést jiným způsobem, než jak byl nacvičen.

Proto bude vedle rychlého a přesného ovládnutí zbraní vrcholnou metou jednotlivých oborů technického výcviku:

a) výcvik střelecký:

rychlé přizpůsobení polohy k palbě prostředí, v němž je. (Tedy zatím žádná volba stanoviště, nýbrž využití místa, na němž právě voják je, k nejpohodlnější palbě),

rychlá příprava k palbě, odhadnutí vzdálenosti, úprava hledí atd., rychlá změna palebného stanoviště, kontrola vzdálenosti a hledí, letmá palba;

b) vrh granátem:

rychlá změna cílů,

vrh granátem za pohybu (příprava na zteč),

vrh granátem v omezených prostorech a využití jeho účinku (zátky, osada atd.),

vrh granátu v noci;

c) boj bodákem:

Rychlé a účelné použití bodáku nebo pažby za pohybu a v nečekaných situacích (zteč) ve dne i v noci.

Vyjmenované úkony musí se státi denním číslem ve výcvikovém programu pěšáka. Jakmile se nacvičí, stačí čtvrt anebo půl hodiny v odpoledním cvičení. Výkony však musí býti udržovány na žádoucí výši a musí se státi přímo vojenským sportem. Tento požadavek má i výchovný význam. Voják, který dosáhl určitého stupně obratnosti a dokonalosti, stává se sebevědomějším a odvážnějším.

Nyní přistoupíme k vlastnímu bojovému výcviku jednotlivce.

P-I-1 rozděluje bojové úkony jednotlivcovy na dvě skupiny:

1. Když bojuje jako součást družstva (činnost je řízena většinou velitelem družstva, sám se rozhoduje jen v málo případech). Zde tedy bude voják většinou vykonávat jednotlivé rozkazy mechanickými výkony.

2. Samostatné úlohy.

Toto rozlišení převzaly i naše výcvikové příručky. Při podrobnějším studiu vidíme, že připravují pro každou úlohu celé cvičení, při čemž se jednotlivé úkony opakuji. Nacvičíme-li tyto společné složky zvláště a procvičíme-li je technicky, usnadníme si bojový výcvik a nebudeme klásti tak velké požadavky na paměť vojáka.

Společné složky jsou:

1. udržení směru,

2. využití terénu,

3. rozhodování k palbě

(které se vyskytují zejména při zvláštních úlohách),

4. opakování rozkazu,

5. příprava prostředků,

6. orientace,

7. pozorování,

8. hlášení.

1. Udržení směru. Není nutno připojovati zvláštní poznámky o možnosti technického nácviku. Ve skutečnosti máme tolik možností

cvičiti tento úkon při jiných cvičeních, že budeme-li důslední, nepotřebujeme mimo počáteční výklad věnovati mu zvláštní čas.

2. **Využití terénu.** I zde lze postupovati zcela dobře, aniž nutno předpokládati nepřitele. Nejlépe metodou přímou.

a) **Využití terénu na místě!** Proti obvyklým úvahám o vhodnosti nebo nevhodnosti toho onoho místa, jeho využití a zdokonalení, doporučuje se začít s připravenými stanovišti. Na každém cvičišti lze připravit a udržovati několik takových stanovišť různého druhu, od dobře vybudovaného zákopu pro jednotlivce až po nepatrné zvlnění terénu. Cvičitel postupně ukáže využití jednotlivých stanovišť a cvičenci pak opakují.

b) **Využití terénu za pohybu.** Pro tento druh cvičení je výhodné vyhlédnouti si překážkovou dráhu (viz náčrt), kde bychom mohli v krátkém čase projíti různými druhy terénu (plochý, zvlněný, porostlý, úžlabina, překonání míst, která mohou býti zvláště pozorována a postřelována, komunikace, úžlabiny napříč postupu, les a p.).

c) **Poté lze již přejíti k praktickému cvičení v různém terénu a zároveň s celou skupinou cvičenců.** Při dalším opakování lze cvičení spojit s technickým výcvikem střeleckým (přizpůsobení polohy k palbě, úprava pro střelbu, odhad vzdálenosti atd.).

Cvičitel předvede sám s krátkým odůvodněním způsob postupu v uvedených případech a dá jej opakovati. Jakmile je provedení u všech uspokojivé, nutno cvičiti ve skupině, aby si cvičenci zvykali využití terénu v pásmu ohraničeném pohybem sousedů. Cvičiště nesmí býti příliš dlouhé, aby bylo možno probrati cvičení v jedné cvičné hodině se všemi cvičenci a co možná má býti blízko kasáren pro využití při odpoledním cvičení.

3. Rozhodování k palbě.

První případ, kdy se na vojínovi požaduje úvaha a samostatné rozhodování (P-I-1, čl. 606). Rozhodnutí je nutno mu usnadniti schematem.

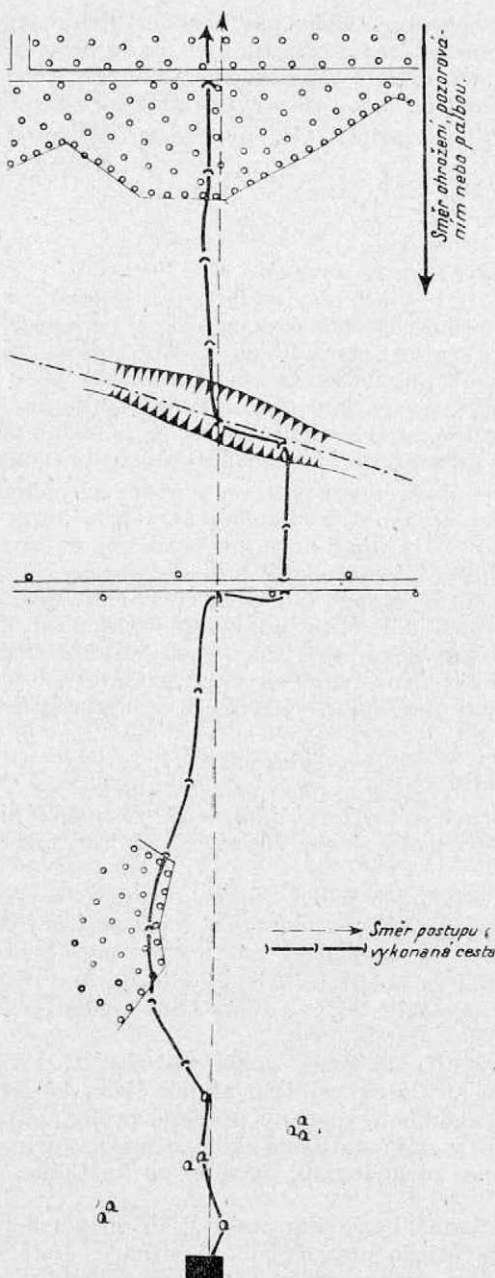
Předně zahájení palby. Odpovědnost přeneseme na vyššího, tedy, je-li voják v jednotce, rozhoduje o zahájení palby velitel. Voják sám se rozhoduje pro palbu jen při plnění některé samostatné úlohy. Při jejich nácviku mu pak bude vštípeno, kdy zahájení palby je povinností a kdy nutno dáti přednost dalšímu plnění úkolu před bojem.

Volbu cílů mu usnadníme poučkou: Voják střílí na cíle, které se k němu přiblížily na takovou vzdálenost, na jakou je si jist zásahem (zkušenosti ze střelnice). Na cíle pak střílí v pořadí:

samočinná zbraň nebo zvláštní bojový prostředek na rozkaz velitele, jednotlivci na ty cíle nejdříve, které jsou mu blízko nebo se mohou krytí přiblížiti. Nesmí připustiti, aby se kdokoli přiblížil na vzdálenost vrhu granátu.

4. **Opakování rozkazu.** Tento požadavek je tak samozřejmý, že není ani nutno o něm psáti. Avšak víme ze zkušenosti, jak často se tento požadavek opomíjí vzhledem na úsporu času a všichni též víme, kolik nepříjemností při cvičeních vzniklo ze špatně pochopené úlohy nebo ze zkomoleného rozkazu nebo hlášení. Při vytčeném účelu mechanisace nelze tento požadavek nikdy zanedbati.

5. **Příprava prostředků.** Naše výcvikové příručky zdůrazňují při každém individuálním cvičení, že si voják musí připravit pro-

středky k splnění své úlohy. Do našeho seznamu společných složek byl tento úkon pojat spíše jako příklad toho, čím se při výcviku zbytečně zatěžuje paměť vojáka a čím se cvičení zbytečně komplikuje. Úkon se

komplikuje ještě dále tím, že se pro každou úlohu stanoví jiný počet prostředků. Jednou se má bodák vztyčiti, jindy ne, v jednom případě se maska připraví, v druhém to není uvedeno. Je přirozené, že se s hlediska vojína pak jeví celý problém jako zvláštní věda.

Oč jednodušší je vstřípiti vojínovi, že k boji musí míti připraveny tyto prostředky:

1. nabitu pušku,
2. vztyčen bodák,
3. připravenou masku,
4. lopatku zavěšenu na opasek.

Sledujeme-li dále uvedenou výcvikovou metodu, zjistíme, že vojín musí napřed vyslechnouti celý rozkaz, pak jej opakuje, připraví si prostředky atd. — zkrátka provádí na jeden rozkaz sáhodlouhou řadu úkonů. Vycházíme-li ze zásady, že všude tam, kde je to možné, ulehčíme vykonavatelům výkon na újmu představeného, zjistíme, že žádný velitel nesmí odeslati vojína, aniž se nepřesvědčí, že je řádně připraven k plnění své úlohy, stejně jako nesmí vésti jednotku nepřipravenou do boje.

Jaká bude ve skutečnosti situace, v které se budou dávatí vojínovi úkoly. Na příklad družstvo je polní stráží (dotykovou hlídkou), vysílá strážné (patrače). V té době mají jistě všichni vojíni družstva již připraveny všechny své prostředky k boji. Proč tedy je nutno požadovati na vojínovi, aby si vzpomněl, zda velitel nařídil potřebnou přípravu? U spojky je to poněkud jiné, ta může býti vyslána od družstva nepřipraveného k boji. Někdy snad, aby získal čas, velitel družstva pošle patrače dříve, než dá rozkaz družstvu. Pak musí pamatovati sám na jejich přípravu. Úkol nebude tak těžký, vstřípíme-li mu jako schema všech podobných rozkazů:

Vojíne X., Y., Z. půjdete jako patrači,
vojíne a půjdete jako spojka; připravte se!

Teprve po provedení příprav pokračuje ve vydávání rozkazu.

Podobně zeschematisujeme zbývající úkony tak, aby vyhovovaly všem úkolům.

Pozorování: Stačí jen jeden systém pro den (serpentinovitý postup od pozorujícího směrem k horizontu, při čemž zvláštní pozornost je věnována okrajům míst, do nichž není vidět) a pro noc (proti horizontu).

Při pozorování za pohybu (patrač) mimo první názorné cvičení je nejlépe cvičiti v systému tří, což bude odůvodněno později při úvahách o výcviku velitelů družstev.

Při cvičení v hlášení bude dobře požadovati vždy totéž schema, které požadujeme u hlášení velitelů hlídek (kdo, kde, co, jak, co dělá).

Nacvičíme-li dokonale všechny uvedené prvky, žádné bojové cvičení jednotlivce, ať již v samostatných úkolech nebo v případech, kdy se vyžaduje samostatné rozhodování, nebude po krátkém výkladu působiti obtíží.

Pro další usnadnění výcviku nutno ještě připomenouti, že vždy musíme cvičence stavěti do pravděpodobné situace. Jistě si na příklad nebude patrač vybírat výchozí stanovisko, nýbrž bude v něm umístěn společně s velitelem, stejně pozorovateli vyhlédne stanoviště jeho velitel. Zvláště nepřirozené pak je, připlíží-li se spojka a zůstane ležeti u nohou stojícího velitele. Nechceme-li přispěti k „zlajdačení“, musíme se přizpůsobiti vždy situaci a tím ulehčíme vojínovi řešení jeho úkolů.

Vytčený program ovšem ještě neznamená mechanisaci. Mají-li všechny úkony dospěti k úrovni přesného a mechanického výkonu, musí býti na cvičišti neustále kontrolovány a připomínány. K tomu účelu nutno dáti cvičitelům schemata pro jejich pozorování (směr, způsob postupu, výkon pohybu, kryt a p.) i otázky, jimiž neustále vštěpují cvičenci jeho povinnosti.

Na příklad:

Kde je nepřítel?

Co dělá?

Cíl příštího postupu	zvolený cíl pro palbu
cesta k tomuto cíli	odhadnutá vzdálenost hledí
kdy půjde cvičenec kupředu	kdy zahájí palbu

a podobně.

II. Výcvik družstva.

Přechod mezi výcvikem jednotlivce a družstva tvoří výcvik roje. P-I-1, který celkem nedává žádné pokyny o boji roje, připomíná v čl. 549, že účelem výcviku roje je přesně stanoviti úlohu každého jednotlivce a připravovati výcvik družstva. Tato poznámka zavdala příčinu k tomu, že se organisují celá bojová cvičení v roji. Většinou se značnými obtížemi. Je totiž obyčejně nutné vycházeti z boje družstva (příprava na výcvik družstva) a pak předpokládati nebo značkovati činnost střeleckého nebo úderného roje. Tedy požadavek na představitosť, a to o jednotce podstatně odlišné, která ani není doposud cvičenci známa. Jest otázka, zda bojový výcvik roje je vůbec nutný, nehledíc ani k tomu, že dnešní organisace družstva právě svým členěním na roje ubírá tomuto na pohyblivosti a úderné síle. P-I-1 sám nezdůrazňuje význam tohoto výcviku, naopak v podstatě opakuje totéž, a to daleko obsažněji, při stanovení účelu výcviku družstva. Zkušeni cvičitelé pak potvrdí, že lze bez jakýchkoliv obtíží přejíti přímo k bojovému výcviku družstva. Výcvik roje podrží jen svůj význam ve výcviku technickém, t. j. zmechanisovati a zladiti v podrobnostech úkony jednotlivců.

Není však nutné cvičiti roj v organickém složení. Naopak daleko lépe je cvičiti prostě skupinu jednotlivců, a to jen v těch úkonech, které potřebují zladění.

Jsou to zejména:

přiskoky v hloučcích nebo po jednotlivci;

kázeň při střelbě;

kombinace palby s pohybem;

provedení zteče skupinou úderníků;

vedle toho: součinnost trojice patračů;

„ dvojice strážných (pozorovatelů);

činnost malé hlídky a p.

Všechna tato cvičení se konají již v období výcviku jednotlivce, jak to pokrok ve výcviku dovolí.

Z technického výcviku v úplném roji mají jediné význam cvičení střeleckého roje (rozvinutí, palba, pohyb), protože umístění jsou většinou vázána vztahem jednotlivců k lehkému kulometu. Jako zvlášť důležitý cíl mechanisace je nutno zde nacvičiti zásobování střelivem a s tím související přeskupování pomocníků.

V rozsahu celého výcviku znamená výcvik družstva zladění úkonů všech příslušníků této jednotky a je konečným cílem výcviku jednotlivce. S hlediska námi vytčeného cíle budeme však posuzovati zde též možnosti zjednodušení a schematisování úkonů velitelů družstev.

Mechanisace úkonů:

„Vojín se nebije sám. Pracuje v prospěch celku, jímž je pro něho družstvo; toto vlastně vede boj“ (P-I-1, čl. 603). Jednotlivec je tedy článkem malého organismu a musí dobře zapadati do jednotky, má-li tato jednotka dobře fungovati. To znamená rychlou a přesnou reakci na všechny rozkazy, smluvená znamení, příklad velitelů atd. Bude tudíž konečnou metou výcviku vojínů v družstvu naprostá kázeň v pozornosti, v myšlení a ve výkonech. Opět důkaz pro význam technického výcviku družstva. V něm pak má zvláštní důležitost část, nazvaná v našem předpise „cvičení v pohyblivosti“.

Cvičení v pohyblivosti musí prostupovati celý technický i bojový výcvik družstva. Nesmí se omeziti jen na několik ukázek napodobení velitele nebo reakcí na několik smluvených znamení. Vše, co bylo probráno ve výcviku technickém, nutno denně opakovati při cvičení v pohyblivosti. Několik minut účelného cvičení při odpoledním zaměstnání stačí, ale jsou nutné pro stálý trening a pro udržování družstva v pohotovosti k výkonu. Jen tak se stane družstvo skutečně přesným strojem. Každý cvičitel musí ze zkušenosti přiznati, jak jest obtížné dosáhnouti jen určitého stupně dokonalosti v té často opomíjené a přece nezbytné složce výcviku. Provádění je ovšem nutno požadovati hbité a rychle po daném rozkaze (znamení atd.).

Nebudeme nyní posuzovati účelnost všech úkonů uvedených v P-I-1 ve skupině průpravných cvičení. Všimněme si jen cvičení určených pro boj. I u těch by se doporučovalo uvážiti, zda jsou všechny naprosto nutné pro boj. Pro rozčlenění družstva by jistě stačily tvary „roje s rozstupem“ a „roje na vzdálenost“. Tento tvar může nahraditi i rozčlenění stupňovité. Ubude tak jeden tvar a času potřebného k nácviku lze použiti k zdokonalení (mechanisaci) úkonů nutnějších. Spíše bychom pro náš účel doporučovali přesně stanoviti způsob rozčlenění v hloučky.

Naprosto pak je nutno při tvarech rozvinutých vymýtití způsob, při kterém se úderný roj dělí. Nevýhodu, která vznikne normálně při rozvinutí hlídky a která většinou při pohybu kupředu vyřaduje lehký kulomet z činnosti, není nutno cvičiti.

Zaujímání rozčleněných a rozvinutých tvarů je průpravně dosti cvičeno a nepotřebuje zvláštních poznámek. Zajímavé však je, že nebývá cvičen jeden tvar rozčlenění — hlídkový. Právě ten nejobtížnější a přece tak často užívaný.

Daleko méně jsou již průpravně cvičeny pohyby v rozvinutých a rozčleněných tvarech. A přece má-li průpravný výcvik splniti svůj úkol, je právě pohyb jeho nejdůležitějším předmětem. Při něm musí býti pilovány a zladovány podrobnosti ve výkonech.

Bylo by však chyba provádět takové průpravné cvičení jako nácvik nějaké souvislé bojové fáze. Tím bychom jen podporovali sklon k leda-
bylému nebo nejistému výkonu. V průpravných cvičeních nacvičíme jed-
notlivé složky zvlášť. Na př. pro útok cvičíme

jednotlivé způsoby vyrazení,
přiskoky celým družstvem,

„ po rojích,

„ po hloučcích

„ po jednotlivci

} kombinované se střelbou,

ztec,

sestavu družstva na dosaženém cíli a p.

Takto rozložíme výkon v určité bojové fázi na řadu složek. Vojín
se v nich naučí přesně a rychle reagovati na povely a velitel družstva
získá řadu prvků, jichž může libovolně použít pro činnost družstva.

Nejdůležitější složky, které nutno tímto způsobem nacvičiti a ne-
ustále opakovati, jsou:

pohyb rozčleněného družstva,

přizpůsobení tvarů rozčleněného družstva terénu (využití terénu),

přizpůsobení tvaru rozčleněného družstva situaci,

pohyb hlídky (léčka, nenadálé střetnutí),

uvedené již složky útoku,

kázeň při střelbě (přepad),

ztec,

polní stráž (jako základní prvek obrany).

Zdůrazňujeme, vše průpravně a bez nepřítel.

Družstvo připravené tímto způsobem nepotřebuje k dovršení svého
výcviku nekonečné řady bojových cvičení. Postačí několik typických,
schematických cvičení. Zde upozorňujeme na cvičení navrhované v pří-
ručce plk. L e m o i n a, jež, zdá se, nebyla u nás v praxi doposud náleži-
tě oceněna.

U s n a d n ě n í v ý k o n ů v e l i t e l s k ý c h.

Můžeme veliteli družstva usnadniti jeho velitelské úkony? Nejenže
můžeme, ale musíme. Později ukážeme, do jaké míry lze usnadniti veli-
telské úkony i velitelům větších jednotek než družstvo. U družstva však
to bude naší povinností především.

Při správném uplatnění zásady, že každý velitel má míti jednotku
co nejdéle v ruce, je veliteli družstva ve většině případů ponechána vol-
nost jednání a rozhodování až v konečných fázích boje. Velitel družstva
se tedy uplatňuje teprve tenkrát, až jeho jednotka musí jednati v palbě
nebo pod stálým nebezpečím palby. A při tom není žádný rozdíl mezi ve-
litelem družstva a jeho podřízenými. Jsou pospolu, pod vlivem téže si-
tuace a zápolí se stejnými obtížemi. Velitel družstva nemá mnoho času
a ani se nesmí dlouho rozhodovati. Rychlost jednání je jeho hlavním úko-
lem. Nerozhodností a pomalostí uvádí jednotku v nebezpečí a ztrácí vliv
na podřízené.

Nelze tvrditi, že je možné zbaviti velitele družstva potřeby přemýšlet
a rozhodovati se. Bude nám však vděčen, ponecháme-li mu
k rozhodování jen to, o čem se musí rozhodnouti, a vyřešíme-li pro něj
všechny obvyklé úkony.

Čím můžeme veliteli družstva ulehčiti? Jednak mechanisací v užším smyslu, jednak schematisací.

Snaha zmechanisovati některé úkony velitele zdá se snad paradoxní. Důležitost požadavku nám však vynikne při další úvaze. Nejde o zmechanisování úkonů v širokém rozsahu, nýbrž jen těch, kdy velitel musí nutně v y c h r l i t i svůj rozkaz jako stroj a v zápětí jako reakci na neočekávanou událost. Je tomu tak v situacích, v nichž každý zlomek vteřiny váhání je s to podlomiti kázeň v jednotce a vnést do ní nepořádek. Zmechanisováním se však stává velitel pohotovým a je připraven zabrániti různým následkům. Na příklad:

1. Družstvo pochoduje v přehledném terénu v rozčleněném tvaru čety, samo doposud celé v zástupu. Blízko něho dopadl první nepřátelský granát.

Dobře vycvičený velitel družstva bude podle našich předpisů se snažit snížit zranitelnost družstva a vydá v zápětí rozkaz „V roje — rozstup...!“

To však udělá skutečně dobrý velitel družstva. Uvažme, že již nejsme na cvičišti a že dopadají první dělové střely! Ve většině případů velitel družstva nebude ušetřen vzrušení, které stejně působí i na podřízené, a při nejmenším zaváhá s vydáním rozkazu. Pravděpodobným následkem této váhavosti bude, že se družstvo buď samo rozčlení, rozvine nebo i rozběhne. Velitel ztratí vliv na družstvo a bude pak vyžadovati daleko více energie, aby je znovu ovládl.

A i když velitel vydá správně rozkaz tak, jak bylo řečeno výše, pochybujeme, že bude náležitou reakcí na první silné dojmy.

Naše řešení se přizpůsobuje více duševnímu stavu vojínů. Velitel v podobné situaci velí „Poklusem!“ a provede s celým družstvem přískok 30—40 m, na to „K zemi!“ a pak teprve vydá rozkaz k rozčlenění. Stejně může naříditi rozčlenění za poklusu.

Nelze tvrditi, že tento návrh je naprosto dokonalý, má však své nepopíratelné hodnoty:

velitel vydá v zápětí aspoň nějaký rozkaz (poklus) a tím si zajistí vliv na jednotku;

energický povel následovaný hbitým výkonem je dobrou reakcí na ohromující událost a dojmy;

velitel získává čas vzpamatovati se a uvážiti, co bude dělati dále.

A nebude těžké vštípit tento výkon častým cvičením velitelům, takže jej provedou kdykoliv a zcela mechanicky.

2. Jiný příklad, kdy velitel musí jednati mechanicky, je nenadálé střetnutí dvou hlídek na krátkou vzdálenost v noci nebo v pokrytém terénu. Obě se současně zpozorují, není čas ani možnost připravit léčku nebo se vyhnouti. Zde vyhrává ten velitel, který první zahájí palbu a vyrazí ke zteči.

Celý výkon musí býti tak zmechanisován, aby velitel ani nebylo možno jinak se rozhodnouti.

Vyhraněných mechanických úkonů velitelských bude poměrně málo. Daleko více lze ulehčiti velení schematisací a shrnutím různých, často zdánlivě odchylných úkonů v jeden.

Schematisací nejen ulehčíme veliteli družstva jeho výkon a poskytneme mu čas k nutným úvahám, ale snižujeme i nebezpečí, že zapomene

na některá opatření. Schemata, častým opakováním vžitá, jsou vlastně také zmechanisováním do určitého stupně.

Schematisovati můžeme: a) redakci rozkazů a hlášení,

b) obvyklá opatření,

c) v některých případech i celá řešení situace.

a) Doposud máme schematisovány rozkazy ve formě povelů — jsou to většinou rozkazy vydávané při vedení boje (k palbě, k provedení přískoků atd.). Mimo to se vštěpuje známé schema pro vypracování hlášení hlídek, polních stráží a p. V ostatních případech je velitelům družstev většinou ponechána volnost při úpravě rozkazů. Vzor, který je na př. uveden v čl. 801, jest jen povšechný a není ani závazný.

V této volnosti právě je nebezpečí. I dnes jsou obtíže s redakcí rozkazů velitelů družstev, a to jen na cvičišti. Velitel, jakmile dostal úkol, přemýšlí, někdy vydá rozkaz rozvláčný a těžko srozumitelný, někdy neúplný, v obou případech však velmi často na něco zapomene. A nemůže být nic horšího pro podrytí kázně, než na př. volati zpět odeslané patrače a doplňovati jim původní rozkaz udáním směru nebo nejbližšího cíle.

Ve skutečnosti nebude mnoho různých případů, kdy velitel družstva bude vydávati obšírnější počáteční rozkaz; zpravidla bude velitel čty hledět, aby využil shromáždění své jednotky a vydal povšechný rozkaz sám (na př. za přiblížování). Velitelé družstev pak vydají jen doplnění rozkazu prováděcím povel. Jindy zase bude dosti času na přípravy, takže velitelé družstev budou míti možnost poznamenati si potřebné údaje.

Zbývající počáteční rozkazy pro družstvo lze pak seskupiti ve tři typy, t. j.:

rozkaz vydávaný hlídkám všech druhů,

rozkaz k útoku,

rozkaz k obraně.

Uvedené typy budou se lišiti jen v odstavci „Provedení“.

Navrhované schema pro rozkazy družstva.

1. Situace (kde je nepřítel).

2. Úkol družstva — sousedé.

3. Provedení.

Hlídky	Útok	Obrana
Patrači — směr a cíl.	Umístění (rozvinutí).	Lehký kulomet. Umístění, hlavní a vedlejší palébné úkoly.
Úderný roj — vzdálenost.	Vyrazení (způsob — na jaké znamení).	Granátníci a ostatní. Kdy a jak bude palba zahájena.
Střelecký roj — vzdálenost.	Nejbližší cíl.	Pozorovatelé. Úprava terénu.

4. Smluvená znamení nebo hesla.
5. Styk se sousedy nebo zajištění boku.*)
6. SV. velitele čety.**)
7. Obvaziště.

Ve svém všeobecném schematu se odchylujeme zejména od vzoru uvedeného v P-I-1 pro obranu. P-I-1 však nepřihlíží k nutnosti vštípití veliteli družstva stejný myšlenkový postup ve všech případech. Mimoto zatěžuje velitele družstva požadavky, které v praxi od něho nikdy nebudou požadovány (smluvená znamení s dělostřelectvem) a pro úplnost vkládá do vzoru i různé předpisy, které budou vydávány teprve později a postupně.

Schema hlášení musí se státi veliteli družstva abecedou. Musí je správně odříkati kdykoliv a v každé situaci. I když někdy nebude mít k některým odstavcům co říci (na př. 4 nebo 7), bude lépe, uvede-li je větou „smluvená znamení — žádná“, než aby v opačném případě je zapomněl nařídit. Vžitě schema je pro velitele družstva též pracovním postupem tam, kde vydává rozkazy postupně (obrana, zaujetí stanoviště polní stráže a p.).

b) Je těžko předem přesně a názorně stanovit, co zahrnujeme v pojem „obvyklá opatření, odpovídající určitým situacím“. Proto uvedeme napřed příklad.

Družstvo je umístěno na křídle v přehledném terénu.

Samosebou se rozumí, že velitel družstva při rozčlenění a rozvinutí družstva umístí úderný roj na volném křídle. Má však zvýšiti zajištění boku vysláním patračů. Od velitele čety nedostal žádný rozkaz k bočnému zajištění.***) Podle našich zásad vyše velitel toto zajištění, jen nemá-li v tom směru výhled. Zdánlivě nepatrný požadavek kladený na úsudek velitele družstva je ve skutečnosti značným zatížením a je spojen i s nebezpečím za další činnosti.

Družstvo bude postupovati dále. Po nějakém čase se objeví blízko v boku krytý prostor. Velitel družstva (podle okolnosti i velitel čety) jsou zaměstnáni kontrolou směru, událostmi u sousedů nebo již i nepřitelem a opominou vydati včas doplňovací nařízení. A tak pojednou má jednotka v boku nebezpečný a nikým nekontrolovatelný prostor.

Nebyla by pro všechny případy výhodnější schematická úprava zajištění boků? Zásadou „jakmile je družstvo na křídle nebo nemůže udržovati styk se sousedy, zajišťuje se v boku“ předejdeme možné nebezpečí. Velitel družstva pak výslovně uloží někomu pozorovat bok.

Uvedený příklad snad dostatečně objasnil, co bylo míněno pojmem „obvyklá opatření“. Snahou musí býti, aby byly odstraněny z činnosti družstva všechny nebezpečné případy nebo vyžadující neustálé kontroly a byly nahrazeny znemožňující prvé a co možná odstraňující druhé.

*) Styk se sousedy je vždy nutno rozkazem zajistiti a vždy někomu uložit, aby jej udržoval zrakem a hlásil, jakmile tato podmínka není splněna. Velitel družstva je sice povinen udržení styku kontrolovati, avšak musí si ulehčiti dělbou práce. O zajištění boku bude pojednáno později.

**) Velitel družstva nemusí udávati své SV. Nikdy nebude daleko od střeleckého roje a všichni podřízení jej mohou vidět. Důležité však je nezapomenouti na uvedení SV. velitele čety. Mimo spojení bude přes toto místo organizováno veškeré zásobování i většina odsunů.

***) K tomuto námětu se vrátíme ještě u čety.

Jako další příklad uvádíme: Velitel hlídky se má rozhodnouti o počtu patračů. Dva, tři nebo více? Pro něho je to problém, který v praxi vidíme řešiti schematicky. Bude tudíž mnohem lépe stanovit, že hlídka vysílá zpravidla tři patrače a v nepřehledném terénu že rozvine celý úderný roj. Proto jsme také doporučovali při výcviku jednotlivce přejíti co nejdříve k výcviku součinnosti trojice patračů.

Podobně schematicky nutno také stanovit počet strážných polní stráže.

c) Případy, které lze celé řešiti schematicky, jsou známy. Při výcviku poddůstojníků přihlíží se jen k všeobecnostem, výkon úkolu se ponechává jejich úvaze. Ani to není nutné. Jeden příklad byl již připomenut v úvodu. Postupná opatření, která tam byla povšechně uvedena, lze upravit pro potřebu velitele družstva takto:

Pronásleduje nepřítele co nejdále palbou.

Ve zvlněném terénu, jakmile již není možné pronásledování palbou, vyšle tříčlennou hlídku na nejbližší výhled, aby neztratil nepřítele z dohledu, dokud velitel čtyř nenařídí další opatření.

Dotazem po rojnici se přesvědčí, zda má styk se sousedy. Nemá-li jej, vyšle dva muže na malou vzdálenost v dotčeném směru, aby buď zjednali styk anebo zajistili bok.

Na odražení případného protiútoků je družstvo stále připraveno k palbě. Až do nového rozkazu velitele čtyř střílí každý přímo před sebe (žádná kombinace palby).

Velitel družstva: zjistí ztráty a uspořádá družstvo (P-I-1, čl. 611), napíše hlášení a připojí žádost o doplnění zásob střeliva, nařídí družstvu, na jaké znamení se třebas vyrazí k dalšímu pohybu kupředu.

Jiný příklad: Za útoku je v družstvu vyřazen z činnosti lehký kulomet. Nemáme sice zkušenosti s družstvem našeho složení, ale víme, jak se v boji vojáci ohlíželi po samočinných zbraních a často i spoléhali na jejich podporu; proto reakce na neočekávanou pohromu musí býti rychlá a účelná.

Velitel družstva: nařídí přejíti do tvaru mělce rozvinutého, aby všichni mohli střílet,

rozdělí postřelované pásmo na oba roje a určí důležité cíle,

nařídí rozdělení střelivo lehkého kulometu všem vojínům družstva.

Stran schematického rázu zteče odkazujeme na podrobnou úvahu ve Vojenské výchově roč. IX., čís. 1 a 2.

Činnost velitele družstva potřebuje zmechanisování ještě v jedné věci — při kontrole výkonu vydaných rozkazů. Tento obor činnosti však se nijak neliší od činnosti cvičitelů na cvičišti. Vychováváme-li své cvičitele podle schemat navrhovaných při výcviku jednotlivce, máme je připraveny i ke kontrole na bojišti.

(Příště dále.)